

Bölüm 31

COVID-19 PANDEMİSİNDE KANSERLİ HASTAYA YAKLAŞIM

Yakup ERGÜN¹

1. GİRİŞ

31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan kentinde yeni bir pnömoni tipi bildirildi. Pnömoniye sebep olan etkenin SARS-CoV-2 olarak adlandırılan yeni bir betakoronavirüs olduğu tespit edildi. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), SARS-Cov-2'nin neden olduğu bu hastalığı Koronavirüs Enfeksiyon Hastalığı-2019 (COVID-19) ⁽¹⁾ olarak tanımladı. DSÖ, vaka sayılarının hızla artması üzerine 11 Mart 2020'de pandemi ilan etti. Dünya genelinde kümülatif vaka ve ölüm sayıları artmaya devam etmekte olup 10 Temmuz 2020 ⁽²⁾ itibariyle vaka sayısı 12 milyonu, ölüm sayısı 550 bini geçmiştir. Türkiye'de ilk vaka 11 Mart 2020'de bildirildi. Ülkemizde vaka sayıları mayıs ayının sonlarına doğru azalmaya başlamakla birlikte henüz istenen seviyeye gelmemiş olup günlük yeni vaka sayısı 1.000'in üzerinde seyretmektedir.

COVID-19 pandemisi, dünya çapında sağlık hizmetlerini her yönüyle etkilemiştir. Salgının ilk günlerinde COVID-19 dışı sağlık hizmetlerinin sunumu kısıtlanmış, elektif ameliyatlar iptal edilmişti. Vaka sayılarının azalmasıyla birlikte "yeni normal" olarak adlandırılan süreç devreye girmiş olup rutin sağlık hizmetleri koordineli bir şekilde tekrar başlamıştır. Kanser, halen önemli bir halk sağlığı problemi olup pandemi sırasında kanserli hastaların takip ve tedavisinin sağ kalımdan feragat etmeden belirli bir programla devam ettirilmesi önem arz etmektedir. Kanserli hastaların immünsüprese durumu göz önüne alınca enfeksiyonlara daha duyarlı oldukları öngörülmektedir. Bu nedenle pandemi sırasında kanser hastalarının tanı, tedavi ve takipleri planlanırken fayda-zarar dengesinin iyi ayarlanması gerekmektedir. COVID-19'un kanser üzerine etkileriyle ilgili bilgilerimiz kısıtlıdır. Zamanla bu hastalık ile ilgili bilgilerimiz arttıkça kansere spesifik bilgiler de giderek artacaktır. Şu an için kanser hastalarına yönelik yaklaşımlarla ilgili yayınların çoğunluğu retrospektif çalışmalar ve uzman görüşlerinden oluştuğu için bu öneriler dikkatli değerlendirilmelidir.

¹ ¹ Uzman Doktor, Batman Bölge Devlet Hastanesi Tıbbi Onkoloji, dr.yakupergun@gmail.com

7. SONUÇ

Kanser hastalarında COVID-19 morbidite ve mortalitesi daha yüksektir. Bu nedenle kanser hastaları tedavi ve takip sürecinde sağlık otoritelerinin önerilerine azami ölçüde uymalıdır. Kanser tedavisinin sağlayacağı fayda ile COVID-19 riski birlikte değerlendirilmeli hasta bazlı karar verilmelidir.

KAYNAKÇA

1. World Health Organization (2020). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020. (10/07/2020 tarihinde <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> adresinden ulaşılmıştır).
2. World Health Organization (2020). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. (10/07/2020 tarihinde <https://covid19.who.int/> adresinden ulaşılmıştır).
3. Yu J, Ouyang W, Chua MLK, et al. SARS-CoV-2 Transmission in Patients With Cancer at a Tertiary Care Hospital in Wuhan, China. *JAMA Oncol.* 2020;6(7):1108-1110. Doi: 10.1001/jamaoncol.2020.0980
4. Liang W, Guan W, Chen R, et al. Cancer patients in SARS-CoV-2 infection: a nationwide analysis in China. *Lancet Oncol.* 2020;21(3):335-337. Doi: 10.1016/S1470-2045(20)30096-6
5. Desai A, Sachdeva S, Parekh T, et al. COVID-19 and Cancer: Lessons From a Pooled Meta-Analysis. *JCO Glob Oncol.* 2020;6:557-559. Doi: 10.1200/GO.20.00097
6. Richardson S, Hirsch JS, Narasimhan M, et al. Presenting Characteristics, Comorbidities, and Outcomes Among 5700 Patients Hospitalized With COVID-19 in the New York City Area. *JAMA.* 2020;323(20):2052-2059. Doi: 10.1001/jama.2020.6775
7. Grasselli G, Zangrillo A, Zanella A, et al. Baseline Characteristics and Outcomes of 1591 Patients Infected With SARS-CoV-2 Admitted to ICUs of the Lombardy Region, Italy. *JAMA.* 2020;323(16):1574-1581. Doi: 10.1001/jama.2020.5394
8. Mehta V, Goel S, Kabarriti R, et al. Case Fatality Rate of Cancer Patients with COVID-19 in a New York Hospital System. *Cancer Discov.* 2020;10(7):935-941. doi: 10.1158/2159-8290.CD-20-0516
9. Yang F, Shi S, Zhu J, et al. Clinical characteristics and outcomes of cancer patients with COVID-19 [published online ahead of print, 2020 May 5]. *J Med Virol.* 2020;10.1002/jmv.25972. Doi:10.1002/jmv.25972
10. Fung M, Babik JM. COVID-19 in Immunocompromised Hosts: What We Know So Far. *Clin Infect Dis.* 2020;27:ciaa863. Doi: 10.1093/cid/ciaa863.
11. Kuderer NM, Choueiri TK, Shah DP, et al. Clinical impact of COVID-19 on patients with cancer (CCC19): a cohort study. *Lancet.* 2020;395(10241):1907-1918. Doi: 10.1016/S0140-6736(20)31187-9
12. Giannakoulis VG, Papoutsis E, Siempos II. Effect of Cancer on Clinical Outcomes of Patients With COVID-19: A Meta-Analysis of Patient Data. *JCO Glob Oncol.* 2020;6:799-808. Doi: 10.1200/GO.20.00225
13. Zhang L, Zhu F, Xie L, et al. Clinical characteristics of COVID-19-infected cancer patients: a retrospective case study in three hospitals within Wuhan, China. *Ann Oncol.* 2020;31(7):894-901. Doi: 10.1016/j.annonc.2020.03.296
14. Tang LV, Hu Y. Poor clinical outcomes for patients with cancer during the COVID-19 pandemic. *Lancet Oncol.* 2020;21(7):862-864. Doi:10.1016/S1470-2045(20)30311-9
15. European Society for Medical Oncology (2020). Cancer Patient Management During the COVID-19 Pandemic. (10/07/2020 tarihinde <https://www.esmo.org/guidelines/cancer-patient-management-during-the-covid-19-pandemic> adresinden ulaşılmıştır).

16. Norman E. Sharpless. COVID-19 and cancer. *Science* 19 Jun 2020. Vol. 368, Issue 6497, pp. 1290. DOI: 10.1126/science.abd3377
17. Marschner S, Corradini S, Rauch J, et al. SARS-CoV-2 prevalence in an asymptomatic cancer cohort - results and consequences for clinical routine. *Radiat Oncol.* 2020;15(1):165. Published 2020 Jul 9. doi:10.1186/s13014.020.01609-0
18. Infectious Diseases Society of America (2020). Infectious Diseases Society of America Guidelines on the Diagnosis of COVID-19. (10/07/2020 tarihinde <https://www.idsociety.org/practice-guideline/covid-19-guideline-diagnostics> adresinden ulaşılmıştır).
19. American Society of Clinical Oncology (2020). ASCO Special Report: A Guide to Cancer Care Delivery During the COVID-19 Pandemic. (11/07/2020 tarihinde <https://www.asco.org/sites/new-www.asco.org/files/content-files/2020-ASCO-Guide-Cancer-COVID19.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
20. Uptodate (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): Cancer care during the pandemic. (10/07/2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/coronavirus-disease-2019-covid-19-cancer-care-during-the-pandemic?search=covid%2019%20cancer&source=search_result&selectedTitle=1~150&usage_type=default&display_rank=1 adresinden ulaşılmıştır).
21. COVID19 Subcommittee of the O.R. Executive Committee at Memorial Sloan Kettering. Cancer Surgery and COVID19. *Ann Surg Oncol.* 2020;27(6):1713-1716. Doi: 10.1245/s10434.020.08462-1
22. T.C. Sağlık Bakanlığı (2020). Sağlık Kurumlarında Çalışma Rehberi ve Enfeksiyon Kontrol Önlemleri. (10/07/2020 tarihinde https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/saglik-kurumlarinda-calisma-rehberi-ve-enfeksiyon-kontrol-onlemleri/COVID-19_SAGLIK_KURUMLARINDA_CALISMA_REHBERI_VE_ENFEKSIYON_KONTROL_ONLEMLERI.pdf adresinden alınmıştır).
23. Huang J, Barbera L, Brouwers M, et al. Does delay in starting treatment affect the outcomes of radiotherapy? A systematic review. *J. Clin. Oncol.* 2003;21:555-563. Doi: 10.1200/JCO.2003.04.171
24. Darby S, et al. Effect of radiotherapy after breast-conserving surgery on 10-year recurrence and 15-year breast cancer death: meta-analysis of individual patient data for 10,801 women in 17 randomised trials. *Lancet.* 2011;378:1707-1716. Doi: 10.1016/S0140-6736(11)61629-2
25. Nagar H, Formenti SC. Cancer and COVID-19 - potentially deleterious effects of delaying radiotherapy. *Nat Rev Clin Oncol.* 2020;17(6):332-334. Doi: 10.1038/s41571.020.0375-1
26. American Association for Cancer Research (2020). AACR Virtual Annual Meeting I: Results Presented Provide Basis for FDA Decision to Approve Alternative Pembrolizumab Dosing Schedule. (12/07/2020 tarihinde <https://www.aacr.org/professionals/blog/aacr-virtual-annual-meeting-i-results-presented-provide-basis-for-fda-decision-to-approve-alternative-pembrolizumab-dosing-schedule/> adresinden ulaşılmıştır).
27. Burki TK. Cancer guidelines during the COVID-19 pandemic. *Lancet Oncol.* 2020;21(5):629-630. Doi: 10.1016/S1470-2045(20)30217-5.
28. Naidoo J, Wang X, Woo KM, et al. Pneumonitis in Patients Treated With Anti-Programmed Death-1/Programmed Death Ligand 1 Therapy. *J Clin Oncol.* 2017;35(7):709-717. Doi: 10.1200/JCO.2016.68.2005
29. Dietz JR, Moran MS, Isakoff SJ, et al. Recommendations for prioritization, treatment, and triage of breast cancer patients during the COVID-19 pandemic. the COVID-19 pandemic breast cancer consortium. *Breast Cancer Res Treat.* 2020;181(3):487-497. Doi: 10.1007/s10549.020.05644-z
30. World Health Organization (2020). Clinical management of severe acute respiratory infection (SARI) when COVID-19 disease is suspected. March 13, 2020. (13/07/2020 tarihinde <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331446> adresinden ulaşılmıştır).
31. Russell B, Moss C, George G, et al. Associations between immune-suppressive and stimulating drugs and novel COVID-19-a systematic review of current evidence. *Ecancermedicalscience.* 2020;14:1022. Doi:10.3332/ecancer.2020.1022

Güncel Genel Dahiliye Çalışmaları

32. National Comprehensive Cancer Network (2020). NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology: Hematopoietic Growth Factors. Version 2.2020 — January 27, 2020. (14/07/2020 tarihinde https://www.nccn.org/professionals/physician_gls/default.aspx adresinden ulaşılmıştır).
33. National Comprehensive Cancer Network (2020). NCCN Hematopoietic Growth Factors. Short-term recommendations from the NCCN specific to issues with COVID-19. (14/07/2020 tarihinde https://www.nccn.org/covid-19/pdf/HGF_COVID-19.pdf adresinden ulaşılmıştır).
34. Takatsuka H, Takemoto Y, Mori A, et al. Common features in the onset of ARDS after administration of granulocyte colony-stimulating factor. *Chest*. 2002;121(5):1716-1720. Doi:10.1378/chest.121.5.1716
35. European Society for Medical Oncology (2020). Supportive Care Strategies During the COVID-19 Pandemic. 2020. (15/07/2020 tarihinde <https://www.esmo.org/guidelines/cancer-patient-management-during-the-covid-19-pandemic/supportive-care-in-the-covid-19-era> adresinden ulaşılmıştır).